

Učiteljski Tovariš

Glasiló „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Iz deželnege zborá kranjskega. — Fr. Črnagoj: Konfiskovano blago. — Kolegijalnost in etiketa med učiteljstvom. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik. — Gospodarski program.

Iz deželnege zborá kranjskega.

V VIII. seji dne 11. mal. travna je poslanec dr. Tavčar poročal o prošnji „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ za odstranitev nekaterih nedostatkov v pravnih razmerah kranjskega učiteljstva. Peticijo je naš list že priobčil doslovno, in so torej zahteve učiteljev znane. Tako obširna zadeva se ne da rešiti kar na kratko. Preden se sklepa, si mora deželni zbor biti v svesti denarnega efekta zahtevanih prememb, in treba je raznih drugih pozvedb. Govornik je predlagal, naj se peticija odstopi deželnemu odboru, da izvrši potrebne pozvedbe in v prihodnjem zasedanju stavi svoje nasvete.

Posl. Šubíc je rekel, da je poročevavec stvarno in obenem toplo utemeljeval predlog upravnega odseka, da je odkazati prošnjo „Slovenskega učiteljskega društva“ deželnemu odboru v pretres, proučevanje in poročanje v prihodnjem zasedanju deželnege zborá in potem nadaljeval tako-le: A vendar naj bode tudi meni kot onemu členu

te visoke zbornice, ki stoji šolstvu najbližje, dovoljeno izpregovoriti nekaj besedi o prošnji navedenega društva. Meni se zdi, da se posamezne točke te prošnje lahko dele v dve vrsti — v nujne in manj nujne. Med najbolj nujne sodi gotovo uredba pokojnine za učitelje, njih vdove in sirote. Sedanji pokojninski zakon je povsem zastarel in leži kakor eratiška klada sredi polja novejšega, modernega zakonodajstva. Odkar je visoka vlada uredila penzije svojih uslužbencev z zakonom iz leta 1896., se pokojninski zakon za naše ljudsko učiteljstvo nikakor ne more dalje vzdržati, treba se bode brez zamude lotiti njega preosnove ter ga spraviti v soglasje z državnimi določili te vrste. In to bode tem lažje, ker sem uverjen, da bi novi, modernizirani pokojninski zakon nikakor ne obtežil deželnih financ. Ako določimo eksistenčni minimum in odpravimo odijozne petletnice pri odmerjenju pokojnine, ako vzamemo za začetek penzije enako število službenih let, kakor jih zahteva država, in ako se končno celo ojačimo, da znižamo službeno dobo od 40 na 35 let, bi vse

Konfiskovano blago.

Fr. Črnagoj.

(Dalje in konec.)

Tudi bojevitęga duha kažejo mladi korenjaki. Osobito se radi pečajo s strelnimi kopicami in s smodnikom. Nabral sem pri reviziji nad sto kopic in za četrtinko litra smodnika. Glede smodnika so se izgovarjali vsi dotičniki, da jih rado po trebuhu ščiplje, pa da pijo zato na mleku smodnik! —

V zbirki sem imel troje originalnih bojnih orožij. Prvo je bilo šilo preprostęga fabrikata: žrebelj s topim koncem zabiti v lesen ročaj; drugo je bilo tudi šilo, le da je bila zabodena mesto žreblja šivanka v les; tretje je bil nožiček, ki si ga je bil napravil kovačev fantiček sam po svojem načrtu. Vse to troje je bilo namenjeno v zbadanje in „špikanje“ drugih učencev. Ko sem zasačil učenca, ki se je ravno ves zamaknjen pripravljaj, da našpika svojęga tovariša, sem konfiskoval njemu in njegovima tovarišema omenjena bojna orožja ter sem našpikal nežna sedala mladih bojevnikov z leskovko precej temeljito vkljub § 24.

Nekega dne pa mi naznani prestrašenih oči in bledega lica učenec, da ima sosed njegov — pištolo, pa da ga je hotel ravnokar — ustreliti!

Osupnjen sem stal i jaz, ko sem na poziv, da mi pokaže pištolo, ugledal v zatoženčevih rokah pravo pravcato pištolo, katere smrtno žrelo mi je strašeče zijalo nasproti!

„Francelj, atentat na tvoje življenje — po tebi je — otroška emancipacija — v Ameriki revolverji — pri nas pa tudi že pištole! — Je že — ven!“ —

Že mi je menda pobledelo lice, a ker le ni hotelo počiti, sem se osrčil in pogumno sem velel učencu, da mi prinese strahoviti corpus delicti.

Toda kakšna je pa bila ta pištola? — Meni — nestrokovnjaku — je bilo naravnost nemogoče določiti sistem, kaliber ali celo stoletje, v katerem je zagledalo omenjeno orožje luč sveta, a toliko sem pa v hipu spoznal, da držim nekaj izvenrednega, v svoji stroki edinega v rokah!

Zarjavela in ne ravno cizelirana cev je imela štiri voglato luknjo, česar nisem še pri nobenem strelnem orožju zapazil. Prvotni petelinec se je bil menda obrabil v vročem boju in zato ga je lastnik zamenil z ukrivlje-

to ne imelo direktnega vpliva na letne izdatke, osobito pa tedaj ne, ako bi učiteljem naložili nekoliko večje prispevke za pokojninski sklad, prispevke, katere bi gotovo vsak rad plačeval, komur je skrb za svojo in svoje obitelji prihodnost pri srcu. Ureditve pokojnin je torej nujna, obenem pa tudi lahko izvedljiva zadeva; kakor priča danes nam izročena priloga 42, je stvar že v tiru in kaže, da jo je naš dež. odbor resno vzel v delo; upati je torej, da se bomo v kratkem pečali z novim, primernim načrtom učiteljskega pokojninskega zakona za Kranjsko.

Druga važna točka prošnje „Slovenskega učiteljskega društva“ zadeva petletnice naših učiteljev in učiteljic. Sedaj je odmerjenih 6 petletnic po 40 gld. Učitelj torej, ki je služil dolgih 40 let, je naposled na boljem za 240 gld. Gospoda moja, to je vsota, ki je naravnost žalostna, da ne rabim drugega izraza. Človek, ki se je trudil in pehal skoraj pol stoletja, ta avanzira v ti dobi za vsoto, ki je tako kričeča v sedanjih denarnih in prometnih razmerah, da je prošnja naših učiteljev v tem oziru gotovo v popolni meri opravičena. Zadeva petletnic je seveda v zvezi s splošno regulacijo učiteljskih plač, in tu se mi bode reklo, da je dežela stoprav pred enim letom izvršila to regulacijo in napela svoje sile do skrajne meje. To je istina, gospoda moja, a na drugi strani vendar ne moremo zanikavati, da bomo kmalu prehiteni od naših sosedov in da se z neko elementarno silo povsod dviga na površje prepričanja o potrebi končne in izdatne ureditve učiteljskih plač. Gospoda moja, kmalu bomo stali pred zanimivim dejstvom, da bode država svoje sluge boljše plačevala nego dežela Kranjska svoje učitelje!

Torej mož, ki ima za seboj štiriletne strokovne študije in maturo, ki ga celo usposoblja za enoletnega prostovoljca in častnika, ki ima izpit učiteljske usposobljenosti — ta bode imel manjše dohodke kakor oni, gotovo vse časti vredni stan uradnih slug, od katerih se pa ne zahteva mnogo več, kakor da znajo prenašati in dostavljati akte, kuriti in znažiti pisarniške prostore ter hitrih nog biti na razpolaganje uradnikom za razna mehanična dela.

nim žrebljem. Prvotni kopitec ali ročaj je bil tudi z novejšim domačim izdelkom zamenjan, in ker je bil že tudi ta počen, je bil prevezan z navadno žico vse navskriž.

No, nevarnosti se od tega orožja pač ni bilo bati, to sem takoj uvidel. Ker se pa zatoženec ni mogel izkazati z orožnim listom in ker je vrhutega pretel tovarišu svojemu, je bil po § 24. kaznovan z leskovko, in orožje sem mu uradno zaplenil in utelesil konfiskacijskemu predalu v šolski omari.

Nedolžno stvarco sem dobil pri drugem dečku. Bila je to ožgana, originalno ukrivljena trščica brez prave podobe. Na vprašanje, kaj li naj bi predstavljalo ono drevo, mi je odgovoril maliček, da je to konjiček. Zares — bilo je nekoliko podobno konjski glavici, a morala je vendar najbujnejša fantazija prav živo delovati pri tem predstavljanju.

Nekega dne ugledam v knjigi učenčkov podobico — ne ravno sveto — iz znanega dunajskega lista „Kikeriki“. Na podobici je bila trolasa debela glava železnega kancelarja, nasajena na drobno telesce.

„Kje si pa dobil to podobico?“ vprašam učenca.

„Gospod so mi jo dali“, je bil odgovor.

„Gospod?“ se začudim.

Ali menite, da bode tako razmerje moglo trajati dolgo časa? Jaz sem prepričan, da nikakor ne in da se bode prej ali slej treba poprijeti nove regulacije. Kakor nekak prehod do novih plač bi jaz smatral ureditev, oziroma izboljšanje petletnic; tu bi se dalo najprej nekoliko pomagati in sicer na način, ki bi vsaj momentanno prehudo ne obremenil jetičnih naših blagajnic. Kot drugo nujno zadevo, katero izprosuje prošnja „Slovenskega učiteljskega društva“, bi bile torej petletnice in njih povečanje. Deželni odbor bode z ozirom na te razmere in razmere deželnih dohodkov izvestno nabral in podal zanimiv material, o katerem bomo lahko obravnavali ter mogli v prihodnje kaj ukreniti o tem važnem vprašanju.

O drugih točkah prošnje „Slovenskega učiteljskega društva“ danes ne bom govoril, ker bode zato pozneje še dovolj prilike; omeniti sem hotel le najbolj pereča vprašanja za učiteljstvo in jih priporočati naklonjenosti merodajnih naših faktorjev v svesti si, da naše učiteljstvo, ki stoji na visoki stopnji omike in se odlikuje po izvenredni delavnosti, žilavosti in agilnosti, takih ozirov v polni meri zasuži!

Kolegijalnost in etiketa med učiteljstvom.

Vsak izmed učiteljstva čuti, kako hudo je to, da se trudimo za splošni napredek ljudstva od jutra do večera in večkrat tudi pozno v noč, a vendar nimamo docela še onega priznanja in spoštovanja, ki nam gre po pravici. Ljudstvo učimo znanosti, ki so prav gotovo koristne in potrebne; učimo ga znanosti, brez katerih ni napredka, ni blaginje; ljudstvo učimo morale, brez katere ne more izhajati nobena človeška družba bodisi katerekoli vere ali narodnosti. Bodi človek katerekoli vere ali narodnosti, mora znati, ako hoče priti do prave blaginje: a) brati; b) razumeti, kar zase primerneга bere; c) povedati v pravilni pismeni obliki, kar je sebi primerneга bral; d) povedati pismeno svoje misli, izkušnje in nasvete; e) kaj so prednamci delali in kako se jim je

„Da, gospod!“ mi zatrdi deček.

„Pa so jih še komu drugemu dali?“

„O ja, men tud, men tud!“ so se oglašali otroci.

„Pokažite jih vsi!“ — In podajali so mi v roke najraznovrstnejših podobice iz „Kikerikija“, „Fliegende“, „Figara“ i. t. d. Na ti podobi je vlekel Tisza zavoženi vladni voz ter se krivil pod njega pezo, na drugi se je potil Taaffe, ko je pomirjal razgrete duhove v zbornici, tu se je zopet postavljajal na glavo pred svojimi volivci poslanec, kateremu je „Kikeriki“ na orglice igral, na drugi podobi je dvigala celo dražestna baletka v najdrznejših skokih svoje nožice!

To so bile podobice, ki niso imele prav nič svetniškega sijaja ob glavi, a vendar so otroci pobožno upirali vanje oči.

Z zadovoljstvom sem pobiral podobice, jih deval v red ter slednjič govoril otrokom: „Vidim, da vas imajo gospod jako radi, ker so vam darovali toliko veselih podobice, ki še meni tako ugajajo, da bi jih najrajši shranil v omari. Ali jih torej daste meni?“

„O ja, o ja, jest jo že dam“, so hiteli otroci drug za drugim, jaz pa sem dodal podobice konfiskovanemu blagu.